

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

16. jaanuar 2019*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus, kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine ülalpidamiskohustustega seotud asjades – Määrus (EÜ) nr 44/2001 – Artikli 5 punkt 2 – Artikkel 27 – Artikli 35 lõige 3 – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega – Määrus (EÜ) nr 2201/2003 – Artikkel 19 – *Lis pendens* – Artikli 22 punkt a – Artikli 23 punkt a – Mittetunnustamine selge vastuolu korral avaliku korraga – Artikkel 24 – Otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld – *Lis pendens* eeskirjade eiramisele viitav mittetunnustamise põhjus – Puudumine

Kohtuasjas C-386/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) 26. oktoobri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. juunil 2017, menetluses

Stefano Liberato

versus

Luminita Luisa Grigorescu,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: asepresident R. Silva de Lapuerta esimese koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan ja C. G. Fernlund (ettekandja),

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- S. Liberato, esindajad: *avvocato* F. Ongaro ja *avvocato* A. Castellani,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Pucciariello,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vlácil ja A. Kasalická,
- Euroopa Komisjon, esindajad: E. Montaguti ja M. Wilderspin,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

olles 6. septembri 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243).
- 2 Taotlus on esitatud Stefano Liberato ja Luminita Luisa Grigorescu vahelises abieluasjade, vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustustega seotud kohtuvaidluses, mis käsitleb Rumeenias tehtud kohtuotsuse tunnustamist Itaalias.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 2201/2003

- 3 Määruse nr 2201/2003 põhjendustes 11 ja 21 on märgitud:
„(11) Ülalpidamiskohustused jäetakse käesoleva määruse reguleerimisalast välja, sest neid käsitleb juba [nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42)]. Kohtutel, millel on jurisdiktsioon vastavalt käesolevale määrusele, on üldiselt jurisdiktsioon teha otsuseid ülalpidamiskohustuse küsimuses nõukogu määruse nr 44/2001 artikli 5 [punkti] 2 alusel.

[...]

- (21) Liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine peaks põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel ja mittetunnustamise põhjusi peaks olema võimalikult vähe.“
- 4 Määruse nr 2201/2003 artikli 12 „Lepinguline kohtualluvus“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigi kohtutel, kellel on artikli 3 tõttu pädevus lahutuse, lahuselu või abielu tühistamise taotluse suhtes, on pädevus kõigi selle taotlusega seotud vanemlikku vastutust käsitlevates küsimustes juhul, kui:

- a) vähemalt ühel abikaasast on lapse ees vanemlik vastutus;

ning

- b) abikaasad ja vanemliku vastutuse kandjad on kohtusse pöördumise ajal sõnaselgelt või muul viisil ühehäälselt kohtute pädevust tunnistanud ning see on lapse parimates huvides.“

- 5 Määruse artiklis 17 „Kohtualluvuse kontrollimine“ on sätestatud:

„Kui liikmesriigi kohtule esitatud hagi käsitleb asja, mis käesoleva määruse kohaselt ei ole tema alluvuses ning mis on selle määruse põhjal mõne teise liikmesriigi kohtu alluvuses, teatab ta omal algatusel, et asi ei allu sellele kohtule.“

- 6 Määruse artiklis 19 on nähtud ette:

„1. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühtede ja samade asjaosaliste vaheline lahutus-, lahuselu- või [abielu kehtetuks tunnistamise] menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

2. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühe ja sama lapse suhtes ühe ja sama alusega hagide põhjal vanemlikku vastutust käsitlev menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

3. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena, loobub kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks. Sel juhul võib pool, kes esitas asjakohase hagi kohtule, kellele hagi on esitatud hiljem, esitada kõnealuse hagi kohtule, kellele hagi on esitatud esimesena.“

- 7 Määruse nr 2201/2003 artiklis 22 „Abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevate kohtuotsuste mittetunnustamise põhjused“ on sätestatud:

„Abielulahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevat kohtuotsust ei tunnustata:

- a) kui selline tunnustamine on oluliselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse tunnustamist;

[...]

- c) kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise menetluse käigus selles liikmesriigis, kus taotletakse tunnustamist;

[...]“.

- 8 Määruse artikkel 23 „Vanemlikku vastutust käsitlevate kohtuotsuste mittetunnustamise põhjused“ on sõnastatud järgmiselt:

„Vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust ei tunnustata:

- a) kui selline tunnustamine on oluliselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse tunnustamist, võttes arvesse lapse parimaid huve;

[...]

- e) kui see on vastuolus hilisema vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsusega, mis on tehtud liikmesriigis, kus taotletakse tunnustamist;

[...]“.

- 9 Nimetatud määruse artikkel 24 „Otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld“ sätestab:

„Otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevus ei kuulu kontrollimisele. Artikli 22 punktis a ja artikli 23 punktis a osutatud avalikule korrale vastavuse kontrollimist ei või kohaldada artiklites 3–14 sätestatud kohtualluvuseeskirjade suhtes.“

Määrus nr 44/2001

- 10 Määruse nr 44/2001 artikkel 5 sätestab:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

[...]

- 2) ülalpidamiskohustusega seotud asjade puhul selle paiga kohtusse, kus on ülalpeetava alaline või peamine elukoht, või kui asi kaasneb perekonnaseisuga seotud menetlusega, kohtusse, mis on kohalike seaduste kohaselt pädev seda asja menetlema, välja arvatud juhul, kui kohtualluvuse aluseks on üksnes ühe poole kodakondsus;

[...]“.

- 11 Määruse artikkel 27 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui eri liikmesriikide kohtutes algatavad ühe ja sama alusega hagide põhjal menetlusi ühed ja samad asjaosalised, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, oma menetlused omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi esitati esimesena.

2. Kui on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi esitati esimesena, loobub kohus, kellele hagi esitati hiljem, pädevusest esimese kohtu kasuks.“

- 12 Määruse artikkel 34 sätestab:

„Otsust ei tunnustata:

- 1) kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse;

[...]

- 3) kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise vaidluse puhul selles liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse;

- 4) kui see on vastuolus varem sama hagi põhjal samu asjaosalisi hõlmavas asjas teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud otsusega, kui varasem kohtuotsus vastab taotluse saanud liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele.“

- 13 Määruse nr 44/2001 artiklis 35 on nähtud ette:

„1. Otsust ei tunnustata ka juhul, kui see on vastuolus II peatüki 3., 4. või 6. jao sätetega ning artiklis 72 sätestatud juhul.

2. Eelmises lõikes märgitud juhul pädevuse aluseid kontrollivale kohtule, kellelt taotletakse tunnustamist, on siduvad need asjaolud, mis on otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevuse aluseks.

3. Võttes arvesse lõiget 1, ei või otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust kontrollida. Artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korraga seonduvat kontrolli kohtualluvuse puhul teha ei või.“

Itaalia õigus

- 14 Tsiviilseadustiku (*codice civile*) artikkel 150 „Lahuselu“ sätestab:

„Abikaasade lahuselu on lubatud.

Lahuselu võib olla kohtu poolt tunnustatud või omavahelise kokkuleppe tulemus.

Õigus taotleda lahuselu kohtupoolset tunnustamist või vastava kokkuleppe kinnitamist on ainult abikaasadel.“

- 15 Tsiviilseadustiku artikkel 151 „Kohtu poolt tunnustatud lahuselu“ sätestab:

„Lahuselu tunnustamist võib taotleda, kui – isegi ühe või mõlema abikaasa tahtest hoolimata – esinevad niisugused asjaolud, mis muudavad kooselu jätkamise väljakannatamatuks või millel on oluline kahjulik mõju laste kasvatusel.

Kohus, kes lahuselu tunnustab, sedastab – kui see on nii ja kui seda on nõutud –, kumb abikaasadest on lahuselus süüdi, võttes arvesse tema käitumist, mis on vastuolus abieluliste kohustustega.“

- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et vanemlikku vastutust ja lapse ülalpidamiskohustust reguleeritakse lahuselu ja lahutuse korral ühtemoodi tsiviilseadustiku artiklites 337 bis – 337 octies.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 S. Liberato ja L.L. Grigorescu abiellusid Roomas (Itaalia) 22. oktoobril 2005 ning elasid koos selles liikmesriigis, kuni 20. veebruaril 2006 sündis nende laps. Kuna abielusuhe järk-järgult halvenes, viis ema lapse Rumeeniasse ja ta ei ole sellest ajast alates Itaaliasse naasnud.
- 18 S. Liberato esitas 22. mail 2007 Tribunale di Teramole (Teramo kohus, Itaalia) lahuselu tunnustamise ja lapse eestkosteoiguse määramise nõude. L.L. Grigorescu, kes ilmus nimetatud kohtusse, vaidles hagile sisulistes küsimustes vastu ja esitas S. Liberatolt lapse ülalpidamiseks elatise väljamõistmise nõudes vastuhagi. Nimetatud kohus tunnustas 19. jaanuari 2012. aasta kohtuotsusega abikaasade lahuselu L.L. Grigorescu süül ning suunas eraldi kohtumäärusega asja uurimisele, et teha otsus poolte vanemlikku vastutust puudutavate vastastikuste nõuete kohta.
- 19 Kui see vanemlikku vastutust puudutav kohtuasi oli Tribunale di Teramos (Teramo kohus) veel pooleli, pöördus L.L. Grigorescu 30. septembril 2009 Judecătoria Bucureşti (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) poole abielu lahutamise, talle lapse ainuhooldusõiguse määramise ning isalt lapse ülalpidamiseks elatise väljamõistmise nõudes.
- 20 S. Liberato ilmus nimetatud kohtusse ja esitas samal ajal pooleli oleva kohtuasja (*lis pendens*) vastuväite, märkides, et tema nõudel on lahuselu tunnustamise ja vanemliku vastutuse kohtuasi Itaalias juba algatatud. Sellest hoolimata lahutas nimetatud kohus oma 31. mai 2010. aasta otsusega abielu, määras lapse hooldusõiguse emale, kehtestas isa lapsega suhtlemise korra ning isa poolt lapse ülalpidamiseks maksatava elatise summa.

- 21 See otsus jõustus pärast Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) 12. juuni 2013. aasta otsust, millega kinnitati Tribunalul București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) 3. detsembri 2012. aasta otsus ja jäeti rahuldamata S. Liberato apellatsioonkaebus 31. mai 2010. aasta otsuse peale.
- 22 Hiljem jõudis Tribunale di Teramo (Teramo kohus) 8. juuli 2013. aasta otsusega lõpule lahuselumenetlus Itaalias. Nimetatud kohus määras lapse ainuhooldusõiguse isale ja andis korralduse laps otsekohe Itaaliasse tagasi tuua. Samuti kehtestas kohus ema lapsega Itaalias suhtlemise korra ning mõistis emalt lapse ülalpidamiseks välja elatise.
- 23 Muu hulgas jättis Tribunale di Teramo (Teramo kohus) rahuldamata L. L. Grigorescu poolt määruse nr 2201/2003 alusel esitatud täiendava taotluse tunnustada Itaalias Tribunalul București (Bukaresti apellatsioonikohus) 3. detsembri 2012. aasta abielulahutust puudutavat kohtuotsust. Tribunale di Teramo (Teramo kohus) märkis nimelt, et abielulahutusmenetlus algatati Rumeenias pärast Itaalias algatatud lahuselu tunnustamise menetlust ja et Rumeenia kohtud on rikkunud määruse nr 2201/2003 artiklit 19, kuna nad ei peatanud menetlust.
- 24 L. L. Grigorescu esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse koos täiendava taotlusega tunnustada Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus) 12. juuni 2013. aasta kohtuotsust, millega lükati *lis pendens* vastuväide tagasi põhjusel, et nende kahe kohtuasja ese ei olnud Rumeenia menetlusõiguse kohaselt identne.
- 25 Corte d'appello di L'Aquila (L'Aquila apellatsioonikohus, Itaalia) muutis oma 31. märtsi 2014. aasta otsusega Tribunale di Teramo (Teramo kohus) 8. juuli 2013. aasta otsust ja nõustus vastuväitega, mis tugines asjaolule, et oli olemas Rumeenia kohtu jõustunud otsus abielulahutuse kohta, mis puudutas ka lapse hooldusõigust ja ülalpidamiseks elatise määramist. See apellatsioonikohus leidis, et liidu õiguses sätestatud *lis pendens* korra rikkumine, mille panid toime selle riigi kohtud, kellele esitati hagi hiljem, ehk Rumeenia kohtud, ei ole asjakohane selle liikmesriigi võetud lõplike meetmete tunnustamise tingimuste hindamisel, ning järeldas, et ei ole mingit, eelkõige avalikku korda puudutavat põhjust, mis takistaks Rumeenia otsuse tunnustamist.
- 26 S. Liberato esitas Corte d'appello di L'Aquila (L'Aquila apellatsioonikohus) otsuse peale kassatsioonkaebuse.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Rumeenias tehtud kohtuotsus käsitleb abielusuhet, vanemlikku vastutust ja ülalpidamiskohustust. Itaalias algatatud lahuselu tunnustamise menetluses esitati samad nõuded, välja arvatud abielusuhet puudutav nõue, mis ei ole identne, kuna Itaalia õiguskorras on enne abielu lahutamist vaja tuvastada, et abikaasade lahuselu kohta seaduses sätestatud tingimused on täidetud.
- 28 Kohus märgib kõigepealt, et ei esine määruse nr 2201/2003 artikli 22 punktist c, artikli 23 punktist e ega määruse nr 44/2001 artikli 34 lõikest 4 tulenevaid põhjusi, mis takistaksid Rumeenia otsuse tunnustamist vastavalt abieluseisundi, vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuse osas.
- 29 Nimetatud kohtu sõnul tuleks siiski kaaluda, kas tema sõnul ilmne tunnustamistaotluse esemeks oleva otsuse teinud kohtu toime pandud liidu õiguses määruse nr 2201/2003 artiklis 19 ja määruse nr 44/2001 artiklis 27 ette nähtud *lis pendens* sätete rikkumine võib olla üks põhjus, mis välistab avaliku korraga vastuolu tõttu selle otsuse tunnustamist.

30 Neil asjaoludel otsustas Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas määruse [nr 2201/2003] artikli 19 lõigetes 2 ja 3 sätestatud *lis pendens* eeskirjade rikkumine mõjutab ainult kohtualluvuse kindlaksmääramist – mille tulemusena kohaldatakse [selle määruse] artiklit 24 – või võib see hoopis kujutada endast põhjust, mis takistab liikmesriigis, mille kohtusse pöörduti varem, tunnustada kohtuotsust, mis on tehtud liikmesriigis, mille kohtusse pöörduti hiljem, ning seda menetlusõigusliku avaliku korraga seotud põhjustel, võttes arvesse, et [artiklis 24] on viidatud ainult selle määruse artiklites 3–14 toodud kohtualluvuseeskirjadele, mitte artiklile 19?
2. Kas määruse nr 2201/2003 artikli 19 tõlgendus, mille kohaselt kujutab see endast ainult kohtualluvuse kindlaksmääramise kriteeriumi, on vastuolus liidu õiguse mõistega „*lis pendens*“ ning selle normi otstarbe ja eesmärgiga, millega püütakse kehtestada menetlusõigusliku avaliku korraga seotud eeskirjade kogum, millest ei saa teha erandit, et tagada niisuguse ühise ala loomine, mida iseloomustab liikmesriikidevaheline vastastikune usaldus ja menetluslik lojaalsus ning milles saab tagada kohtuotsuste automaatse tunnustamise ja vaba liikumise?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 31 Tuleb kõigepealt märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimused puudutavad üksnes määruse nr 2201/2003 tõlgendamist. Siiski olgu märgitud, et kuigi kõnealuse määruse põhjenduse 11 kohaselt ei kuulu ülalpidamiskohustused selle määruse, vaid määruse nr 44/2001 kohaldamisalasse, nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasi puudutab sellise otsuse tunnustamist, mis ei käsitle üksnes abieluasja ja vanemlikku vastutust, vaid ka ülalpidamiskohustusi. Järelikult tuleb esitatud küsimustele vastata määruste nr 2201/2003 ja nr 44/2001 põhjal.
- 32 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub sisuliselt selgitada oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, kas määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud *lis pendens* eeskirju tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui vaidluses abieluasjade, vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuste üle võtab kohus, kelle poole on pöördutud hiljem, neid eeskirju rikkudes vastu otsuse, mis on muutunud lõplikuks, siis võivad selle liikmesriigi kohtud, kelle poole pöörduti esimesena, keelduda asjaomase kohtuotsuse tunnustamisest põhjusel, et see on avaliku korraga selgelt vastuolus.
- 33 Sellega seoses tuleb märkida, et L. L. Grigorescu pöördus Rumeenia kohtusse 30. septembril 2009 tema ja S. Liberato abielu lahutamise, nende lapse hooldusõiguse määramise ja viimase ülalpidamiseks elatise nõudes, kuigi enne seda kuupäeva oli Itaalia kohtusse pöördunud S. Liberato abikaasade lahuselu tunnustamise ja lapse hooldusõiguse määramise nõudes, ning L. L. Grigorescu oma vastuhagis lapse ülalpidamise nõudes.
- 34 Rumeenia kohus leidis, et kuna abieluasjades esitatud nõuete ese erineb – ühes soovitakse abielu lahutamist ja teises abikaasade lahuselu tunnustamist –, siis ei ole tegemist *lis pendens* olukorraga määruse nr 2201/2003 artikli 19 tähenduses, ning asus seisukohale, et ta on pädev L. L. Grigorescu esitatud hagi lahendama.
- 35 Nagu Euroopa Kohus on varem otsustanud, võivad hoolimata sellest, et määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõikes 1 sätestatud abieluasjades peavad pooled olema samad, nendes asjades esitatud nõuded erineva, kui need puudutavad abikaasade lahuselu, abielulahutust või abielu kehtetuks tunnistamist. Euroopa Kohus on sellest järeldanud, et määruse nr 2201/2003 artikli 19 tähenduses võib *lis pendens* või pooleli olevast kohtuasjast sõltuva hagi olukorraga olla tegemist siis, kui eri liikmesriikide kahes kohtus algatatakse ühel puhul lahuselu tunnustamise ja teisel puhul abielulahutuse menetlus. Sellistel

asjaoludel ja poolte samasuse korral peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni selle kohtu pädevus, kuhu pöörduti esimesena, on kindlaks tehtud (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A, C-489/14, EU:C:2015:654, punktid 33 ja 34).

- 36 Tuleb lisada, et juhul, kui abielusuhet käsitleva menetluse raames on esitatud vanemliku vastutusega seotud nõudeid, kohaldatakse *lis pendens* eeskirju, mis puudutavad paarisuhte katkestamist, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 56 ja 57. Sama kehtib ülalpidamise küsimustes, kui nõuded kaasnevad määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 2 kohaselt perekonnaseisuga seotud menetlusega. Sellest järeldub, et esimesed nõuded tulenevad määruse nr 2201/2003 artikli 19 lõikest 1, samas kui teised tulenevad määruse nr 44/2001 artiklist 27.
- 37 Käesoleval juhul asus kohus, kellele esitati hagi esimesena, määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 1 alusel seisukohale, et ta on pädev lahendama vanemlikku vastutust ja lapse ülalpidamiskohustust käsitlevaid nõudeid, kuna L. L. Grigorescu osales tema menetluses poolena ning seega nõustus ta asja allumisega sellele kohtule.
- 38 Sellest järeldub, et põhikohtuasjas kõne all olevas olukorras eirab kohus, kellele esitati hagi hiljem, abielulahutuse ning vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustustega seotud nõudes ja kes keeldub menetlust peatamast ja leiab, et on pädev neid nõudeid lahendama, määruse nr 2201/2003 artiklit 19 ja määruse nr 44/2001 artiklit 27.
- 39 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamiseks tuleb märkida, et määruse nr 2201/2003 artikli 19 sõnastus sarnaneb määruse nr 44/2001 artikli 27 omaga ning sellega luuakse mehhanism, mis on samaväärne viimati nimetatud artiklis *lis pendens* olukorra käsitlemiseks. Seetõttu tuleb määruse nr 2201/2003 tõlgendamisel võtta arvesse Euroopa Kohtu seisukohti määruse nr 44/2001 kohta (vt selle kohta 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus A, C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 27).
- 40 Siinkohal on oluline tuletada meelde määrusega nr 2201/2003 kehtestatud mehhanismi olemust.
- 41 Nimetatud määrus põhineb kohtute koostööl ja vastastikusel usaldusel, mis peavad viima kohtuotsuste vastastikuse tunnustamiseni, mis on tõelise õigusruumi loomise nurgakivi (15. veebruari 2017. aasta otsus W ja V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 50 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Sellega seoses omavad *lis pendens* eeskirjad olulist rolli.
- 43 Nagu Euroopa Kohus on juba leidnud, on nende eeskirjade eesmärk Euroopa Liidus korrakohase õigusemõistmise huvides vältida paralleelseid menetlusi eri liikmesriikide kohtutes ja vastuolulisi otsuseid, mis sellest võivad tuleneda. Selleks on liidu seadusandja loonud selge ja tõhusa süsteemi *lis pendens* olukorra lahendamiseks, mis põhineb ajalisel järjestusel, milles kohtute poole pöörduti (vt selle kohta 6. oktoobri 2015. kohtuotsus A, C-489/14, EU:C:2015:654, punktid 29 ja 30 ning seal viidatud kohtupraktika, ja analoogia alusel seoses määrusega nr 44/2001, 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Cartier parfums-lunettes ja Axa Corporate Solutions assurances, C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 40).
- 44 Määruse nr 2201/2003 tõhusa rakendumise tagamiseks ja kooskõlas selle aluseks oleva vastastikuse usalduse põhimõttega tuleb esiteks rõhutada, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 59, et iga kohus peab vastavalt asjaomase määruse artiklile 17 tegema kindlaks oma pädevuse (vt selle kohta 15. juuli 2010. aasta kohtuotsus Purucker, C-256/09, EU:C:2010:437, punkt 73; 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punkt 58, ning 15. veebruari 2017. aasta kohtuotsus W ja V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 54).
- 45 Teiseks on vastavalt määruse nr 2201/2003 artiklile 24 keelatud kontrollida otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust (9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Purucker, C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 85). Sama kehtib ka seoses määrusega nr 44/2001, nagu nähtub selle artikli 35 lõikest 3.

- 46 Kolmandaks põhineb määruse nr 2201/2003 põhjenduse 21 kohaselt see määrus arusaamal, et liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine peaks põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel ja mittetunnustamise põhjusi peaks olema võimalikult vähe (19. novembri 2015. aasta kohtuotsus P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 35).
- 47 Just neid kaalutlusi arvestades tuleb analüüsida, kas asjaolu, et lõplik otsus on tehtud määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud *lis pendens* eeskirju rikkudes, kujutab endast avalikust korrast lähtuvat põhjust, mis määruse nr 44/2001 artikli 34 ning määruse nr 2201/2003 artikli 22 punkti a ja artikli 23 punkti a alusel takistab kohtuotsuse tunnustamist selle liikmesriigi kohtute poolt, kellele esitati hagi esimesena.
- 48 Sellega seoses tuleb märkida, et vastavalt määruse nr 2201/2003 artikli 24 sõnastusele ei või selle määruse artikli 22 punktis a ja artikli 23 punktis a osutatud avaliku korra kriteeriumi kohaldada artiklites 3–14 sätestatud kohtualluvuseeskirjade suhtes.
- 49 Seetõttu on oluline teha kindlaks, kas *lis pendens* eeskirjad kujutavad endast kohtualluvuseeskirju, nagu on nimetatud määruse artiklites 3–14 sätestatud kohtualluvuseeskirjad.
- 50 Sellega seoses olgu märgitud, et kuigi on tõsi, et määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud *lis pendens* eeskirjad ei esine selle määruse artiklis 24 sõnaselgelt märgitud kohtualluvuse eeskirjade seas, kuulub seesama artikkel 19 asjaomase määruse II peatüki „Kohtualluvus“ alla.
- 51 Lisaks, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 77 märkis, kontrollib põhikohtuasja asjaoludel kohus, kuhu pöörduti esimesena, teise kohtu otsuse tunnustamise täiendava nõude üle otsustades, kas kohus, kuhu pöörduti hiljem, on *lis pendens* eeskirju õigesti kohaldanud, ja seega põhjuseid, miks ta ei ole oma pädevusest loobunud, mistõttu ta kontrollib paratamatult seda, kuidas kontrollis oma pädevust kohus, kuhu pöörduti hiljem. Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 45 aga osutatud, on selline kontroll määruse nr 2201/2003 artikli 24 alusel keelatud.
- 52 Seega ei võimalda nimetatud artikli väidetav rikkumine hoolimata asjaolust, et sama määruse artiklis 24 osutatud keeld ei viita sõnaselgelt asjaomasele artiklile 19, sellel kohtul, kelle poole pöörduti esimesena, keelduda selle kohtu pädevuse kontrolli põhjal, kuhu pöörduti hiljem, viimati nimetatud kohtu otsuse tunnustamisest selles sättes sisalduva *lis pendens* eeskirja rikkumise tõttu (vt analoogia alusel seoses määruse nr 2201/2003 artikliga 15 19. novembri 2015. aasta kohtuotsus P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 45).
- 53 Need kaalutlused on kohaldatavad ka *lis pendens* eeskirjadele, mis on sätestatud määruse nr 44/2001 artiklis 27 seoses ülalpidamiskohustustega, kuna ka selle määruse artikli 35 lõige 3 näeb ette, et otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust ei või kontrollida.
- 54 Olgu lisatud, et tunnustamistaotluse saanud riigi kohus ei saa keelduda muust liikmesriigist pärineva otsuse tunnustamisest ainuüksi põhjusel, et tema seisukoha põhjal on selles otsuses ebaõigesti kohaldatud liikmesriigi või liidu õigust, vastupidisel juhul seataks kahtluse alla määruste nr 2201/2003 ja nr 44/2001 eesmärk (vt selle kohta 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 49, ja 19. novembri 2015. aasta kohtuotsus P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 46).
- 55 Nimetatud analüüsi kinnitab asjaolu, et määruse nr 2201/2003 artikli 22 punktis a ja artikli 23 punktis a ning määruse nr 44/2001 artiklis 34 sätestatud põhjuseid kohtuotsuse tunnustamisest keeldumiseks selge vastuolu tõttu avaliku korraga tuleb tõlgendada kitsalt, kuna nende puhul on tegemist takistusega nende määruste käesoleva kohtuotsuse punktis 46 osutatud põhieesmärkide saavutamisele (vt selle kohta 19. novembri 2015. aasta kohtuotsus P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, punkt 36).

- 56 Järelikult tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 44/2001 artiklis 27 ja määruse nr 2201/2003 artiklis 19 sätestatud *lis pendens* eeskirju tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui vaidluses abieluasjade, vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuste üle võtab kohus, kelle poole on pöördutud hiljem, neid eeskirju rikkudes vastu otsuse, mis on muutunud lõplikuks, siis on nimetatud sätetega vastuolus see, kui selle liikmesriigi kohtud, kelle poole pöörduti esimesena, keelduvad üksnes sel põhjusel asjaomase kohtuotsuse tunnustamisest. Eelkõige ei saa niisugune rikkumine iseenesest õigustada sellise otsuse mittetunnustamist vastava liikmesriigi avaliku korra selge rikkumise tõttu.

Kohtukulud

- 57 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artiklis 27 ja nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artiklis 19 sätestatud *lis pendens* eeskirju tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui vaidluses abieluasjade, vanemliku vastutuse ja ülalpidamiskohustuste üle võtab kohus, kelle poole on pöördutud hiljem, neid eeskirju rikkudes vastu otsuse, mis on muutunud lõplikuks, siis on nimetatud sätetega vastuolus see, kui selle liikmesriigi kohtud, kelle poole pöörduti esimesena, keelduvad üksnes sel põhjusel asjaomase kohtuotsuse tunnustamisest. Eelkõige ei saa niisugune rikkumine iseenesest õigustada sellise otsuse mittetunnustamist vastava liikmesriigi avaliku korra selge rikkumise tõttu.

Allkirjad